

Stanovisko Jednoty českých matematiků a fyziků k pracovnímu návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách

JČMF vítá aktivity předkladatele, neboť tento návrh je po dlouhé době první, který je ve řadě bodů přijatelný. Předložený návrh záměru je však pouze rámcový s řadou formálních i faktických nejasností a nepřesností. Za podstatnou považujeme přesnou formulaci paragrafového znění, které se bude opírat o dlouhodobě osvědčené mechanismy fungování vysokých škol, mechanismy zajišťující kvalitu vzdělávání a vědecké a umělecké činnosti. Výsledný zákon by měl rozmyšleně a realisticky reagovat na současné potřeby, na něž se však názory různých subjektů liší a při dosavadních jednáních shody nebylo dosaženo.

Chystaný zákon nesmí komplikovat činnost škol, které podle většiny kritérií tvoří kvalitativní a výkonovou špičku, ale měl by je tlačit ke stálému růstu. Vedle toho požadujeme, aby zákon definoval nástroje, pomocí kterých lze identifikovat nepravosti či nefunkčnost a zajistit efektivní zásah.

Uvádíme také několik konkrétních připomínek a výhrad k návrhu, které považujeme za zvláště podstatné:

Podporujeme záměr diverzifikovat vysoké školství a odlišit stabilizované "výzkumné univerzity". Akademická samospráva těchto univerzit dostatečně prokázala, že nejlépe ví, jak fungovat a jak pracovat, a tedy ovlivňování z podnikatelské nebo politické sféry by nemělo být akceptováno natož akcentováno. Zákon by měl zachovat stávající pravidla samosprávy, posílit vnitřní mechanismy kontroly a naopak nezvyšovat vliv jakýchkoli rad bez reálné odpovědnosti.

Očekáváme precizní formulaci podmínek vzniku a funkce soukromých vysokých škol.

Bez podrobné legislativní regulace může majetková účast veřejných vysokých škol v právnických osobách vést ke zpronevěře veřejných statků. Dle současného návrhu se stát, potažmo MŠMT, zříká zodpovědnosti nad správou státního majetku, a převádí ji na exekutivu vysokých škol a jim příslušné rady.

V otázce školného očekáváme konstrukci takových mechanismů, které snesitelnou spoluúčástí studentů přispějí k financování veřejných vysokých škol, ale nijak nesejmou břemeno jejich financování ze státu. Pokud by školné vůbec mělo být zavedeno, mělo by především studenty výrazně motivovat ke studiu a nikoli likvidovat přístup ke vzdělání u těch sociálně slabších.

Z pozice profesní organizace s téměř 150letou tradicí sdružující vědce i pedagogy ve stěžejních výzkumných oborech trváme na osvědčené akademické kvalifikaci prostřednictvím habilitace a trvalé profesury. Zavedení funkčních míst profesorů a docentů, jejichž formální rámec obsazování je vymezený pouze institucionální akreditací, považujeme za nepřijatelné a vedoucí k personálnímu úpadku vysokých škol.

Očekáváme podrobnou přípravu hodnotícího orgánu či instituce, který by měl navázat na roli Akreditační komise. Nezbytná je přesná definice funkcí chystané Národní akreditační agentury a stanovení pravidel pro transparentní výběr zástupců do jejich orgánů. Ve své roli by Národní akreditační agentura neměla převzít za MŠMT ani díl zodpovědnosti za financování a dlouhodobou koncepci českého vysokého školství.

V Praze dne 10. října 2011